

В.Д. Солодкий, Р.І. Беспалько, І.І. Казімір
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ КАДАСТРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНІЙ ГАЛУЗІ

© Солодкий В.Д., Беспалько Р.І., Казімір І.І., 2013

On the basis of territories and objects of nature and reserve fund of Chernivtsi region the system of cadastral activity in natural and reserved branch was considered. The purpose of filling the structural elements of registration numbers of the State Land Cadastre and the State Cadastre of Nature and Reserve Fund is to provide objective information with the corresponding cadastral identification also was investigated a role and value of reserve territories in biosphere and society life.

На базе територій и об'єктів природно-заповідного фонду Черновицкой области рассмотрена система кадастровой деятельности в природно-заповедной области. С целью наполнения структурных элементов учетных номеров Государственного земельного кадастра и Государственного кадастра природно-заповедного фонда объективной информацией с соответствующей кадастровой идентификацией исследованы роль и значение заповедных территорий в жизни биосферы и общества.

Постановка проблеми. У процесі впровадження принципів сталого розвитку особливої актуальності набуває питання узгодження ресурсних і природоохоронних цінностей регіону за збалансованого природокористування. Поряд з цим невиснажливе використання природних ресурсів неможливе без вивчення її постійних еталонів – заповідних об'єктів і територій. Зважаючи, що однією з найефективніших форм збереження цінних природних об'єктів і територій є їх взяття під охорону держави, розвиток природно-заповідної мережі забезпечує належну охорону цінних видів рослинного і тваринного світу, унікальних ландшафтів, геологічних, гідрологічних об'єктів тощо. Вивчення заповідних територій та об'єктів неможливе без ведення їх державного кадастру – системи необхідних і достовірних відомостей про природні, наукові, правові та інші характеристики територій та об'єктів, що входять до складу природно-заповідного фонду [1, 3, 4, 23, 25].

Зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду (далі – кадастр ПЗФ) ведеться з метою оцінки складу та перспектив розвитку природно-заповідного фонду, стану територій та об'єктів, що входять до нього, організації їх охорони й ефективного використання, планування наукових досліджень, а також забезпечення державних органів, зацікавлених підприємств, установ та організацій відповідною інформацією, необхідною для вирішення питань соціально-економічного розвитку, розміщення продуктивних сил та в інших цілях, передбачених законодавством України. Кадастр ПЗФ містить відомості про правовий статус, належність, режим, географічне положення, кількісні й якісні характеристики цих територій та об'єктів, їх природоохоронну, наукову, освітню, виховну, рекреаційну й іншу цінність [2, 7, 8, 12, 18].

У зв'язку з набуттям чинності з 01.01. 2013 року Закону України “Про Державний земельний кадастр” [5], що акумулює дані кадастрів галузевих природних ресурсів, зокрема Державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, виникає необхідність додаткових досліджень з метою наповнення структурних елементів облікових номерів Державного земельного кадастру об'єктивною інформацією та її кадастровою ідентифікацією.

Постановка завдання. Метою досліджень є наповнення Державного земельного кадастру та Державного кадастру територій та об'єктів ПЗФ об'єктивною інформацією згідно із сучасними нормативно-правовими документами відповідно до змісту, структури та технічних характеристик структурних елементів кадастрових облікових номерів. Адаже порядок ведення кадастру ПЗФ було затверджено наказом Мінприроди від 16 лютого 2005 р. № 67 “Про затвердження Інструкції про зміст та складання документації державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду України” (зарєєстровано у Мін'юсті України 11 березня 2005 р. за № 298/10578), що на сьогодні застарів [13]. Зважаючи, що у 2009 році вийшли нові видання Червоної та Зеленої книг України, які є офіційними базовими документами для наповнення кадастру ПЗФ, виникає необхідність кадастрової ідентифікації видів фауни та флори, що додатково внесені до цих нових видань [9, 20, 21].

Виклад основного матеріалу. Географічне положення та розташування Чернівецької області в межах трьох природних зон – (лісостепової, лісової, гірської), різноманітність типів ґрунтів, кліматичних умов, багатства видового складу флори та фауни робить її ідеальним полігоном для розширення мережі та розвитку територій і об'єктів природно-заповідного фонду та відповідних базових кадастрових досліджень [22].

У Чернівецькій області нараховується 331 територія та об'єкт природно-заповідного фонду загальною площею 102,5 тисячі гектарів, що становить 12,8 % площі області – це вдвічі вище аналогічного показника по Україні. З них 25 територій ПЗФ мають статус загальнодержавного значення, а саме: 3 національні природні парки, 10 заказників, 9 пам'яток природи, 2 дендропарки та Чернівецький ботанічний сад. Статусу місцевого значення надано 306 об'єктам: 2 регіональні ландшафтні парки, 43 заказники, 178 пам'яток природи, 4 дендропарки, 41 парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва, 38 заповідних урочищ. У межах цих територій зростає понад 1600 видів судинних рослин, з них 106 – занесено до Червоної книги України. Тут виявлено 392 види хребетних тварин, з яких до Червоної книги занесено 118 видів, фауна безхребетних налічує понад 1500 видів [17]. Території та об'єкти ПЗФ дають змогу виявити зміни, які вносить людина в довкілля, порівнювати недоторкану природу з окультуреним ландшафтом і у результаті виробити стратегію екологічно збалансованого природокористування. Охорона територій та об'єктів природи шляхом їх заповідання має на меті не лише збереження їх у недоторканному стані. При цьому ставляться завдання значно ширші і відповідальніші — розв'язуються наукові, рекреаційні та еколого-освітні проблеми [19].

В основу наших досліджень покладено методологію сталого розвитку територій і збереження біорізноманіття. Подаючи пропозиції щодо удосконалення кадастрової діяльності, враховували міжнародні та національні нормативи норми охорони довкілля, експертні положення стосовно переходу України до збалансованого розвитку, нормативи та стратегії розвитку природно-заповідної галузі України, експертно-наукові рекомендації щодо Карпатського регіону, а також базові основи національної концепції раціонального природокористування та охорони ландшафтів за такими складовими: а) соціально-економічна функція, яку виконує територія (об'єкт) ПЗФ, тривалість і стійкість (або надійність) виконання даним об'єктом цих функцій; б) співвідношення цілеспрямованих та нецілеспрямованих змін територій; в) ступінь зміни порівняно з вихідним станом; г) співвідношення процесів саморегуляції (тобто природних територій) та управління (тобто антропогенно порушених територій) [10, 14, 15].

Впровадженню вимог Закону України “Про Державний земельний кадастр” сприяло прийняття розпорядження обласної державної адміністрації про винесення у натуру меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду краю як основи облікового номера об'єкта Державного земельного кадастру. Також розроблено плани дій щодо інвентаризації мережі ПЗФ, спрямованих на уточнення технічних характеристик територій та об'єктів природно-заповідного фонду, збереження цінних природних комплексів, призупинення втрати біотичного та ландшафтного різноманіття.

Зупиняючись на ролі та значенні природно-заповідних територій і об'єктів Буковини варто виділити їх базові аспекти при формуванні принципів сталого розвитку регіону. Насамперед усі

природно-заповідні території є ключовими структурними елементами екологічної мережі як Чернівецької області, так і України загалом, що забезпечує екологічну рівновагу довкілля. Ідея екологічної мережі – одна з найбільш фундаментальних ідей останніх десятиліть у сфері теоретичної та прикладної екології, набула широкої підтримки на Буковині, адже це своєрідна реакція на наслідки, викликані хаотичним і споживацьким розвитком суспільства, спроба принаймні частково компенсувати втрати у природному довкіллі. Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища спільно з науковцями краю розроблено схему екологічної мережі Чернівецької області відповідно до вимог Закону України “Про екологічну мережу”. Її суть полягає у створенні мережі з’єднаних між собою ділянок природних територій. До структурних елементів екологічної мережі належать ключові, сполучні, буферні та відновлювальні території [6]. Ключові території забезпечують збереження найцінніших і типових для Буковини компонентів ландшафтного та біологічного різноманіття. Сполучні території – “живі екологічні коридори” – природні ділянки, що поєднують між собою ключові території, забезпечують міграцію тварин та обмін генетичного матеріалу. Буферні території – території, які слугують захисту ключових територій та екокоридорів від зовнішнього впливу.

Створення екологічної мережі дає змогу забезпечити збереження як біорізноманіття й екосистем загалом, так і ценогичної повночленності, компонентів популяцій та генофонду цінних представників фауни і флори зокрема. До екологічної мережі входять природно-заповідні території, території, що охороняються, – ліси першої групи, зелені зони міст, а також природна рослинність, яку людина використовує регламентовано, – експлуатаційні ліси, луки, пасовища тощо. Тобто забезпечується регіональне збереження біорізноманіття та підтримується каркас “екологічних коридорів” у європейській шкалі виміру. Створення екологічної мережі Чернівецької області є основним елементом практичного впровадження екологічної системи природокористування. Основними ключовими структурними елементами екомережі Чернівецької області є національні природні парки “Вижницький”, “Черемоський” та “Хотинський” а також регіональні ландшафтні парки “Чернівецький” і “Черемоський” – багатофункціональні природно-заповідні території [17].

У справі вдосконалення кадастрової діяльності великого значення надають науковому моніторингу територій природно-заповідного фонду. Саме об’єкти природно-заповідного фонду дають можливість аналізувати і прогнозувати зміни в природному середовищі. Зміни в природі мають подвійний характер. Одні зумовлені природними факторами, що не залежать від людини. Ці зміни відбуваються постійно. Інші – антропогенні – є прямим наслідком діяльності людини. З розвитком науки і техніки вони стають дедалі помітнішими, перетворюються на глобальну силу. Тому на природно-заповідних територіях національних природних парків, заказників області вивчається вплив антропогенних і природних факторів на екосистеми, проводяться спеціальні дослідження відповідно до програми екологічного моніторингу, що необхідні для заповнення відомостей про об’єкти Державного земельного кадастру та їх кадастрової ідентифікації відповідно до додатків 1–4 та 6 Постанови Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 р. № 1051 “Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру” [16] і мають на меті :

- спостереження за мінливістю стану природного середовища з виділенням змін, викликаними антропогенними факторами;
- оцінку стану довкілля й антропогенних факторів, що впливають на нього;
- прогноз зміни стану довкілля під впливом господарської діяльності людини;
- внесення відповідних змін до документації із землеустрою та оцінки земель, яка є підставою для внесення відомостей (змін до них) до Державного земельного кадастру.

Для здійснення високоточного наукового моніторингу на території Вижницького національного природного парку виділено абсолютно заповідну зону, яка повністю недоторканна, оскільки саме тут виконується важлива робота зі збереження та відтворення типових і унікальних екосистем, їх генетичного фонду [22]. Ця діяльність полягає у розробленні методів обліку, відтворення та раціонального використання рослинних і тваринних ресурсів у господарському секторі економіки; заходів щодо охорони та відновлення чисельності рідкісних і зникаючих видів фауни та флори;

заходів, спрямованих на збереження природних комплексів на заповідних територіях; визначення ефективності і наслідків використання природних ресурсів на суміжних територіях тощо. Ця робота відповідає меті ведення кадастрів природних ресурсів, зокрема забезпечення державних органів, заінтересованих підприємств, установ та організацій інформацією, необхідною для вирішення питань соціально-економічного розвитку тощо.

Природно-заповідні території та об'єкти Буковини виконують також роль банку генофонду рослинного і тваринного світу. Стале використання біосфери в майбутньому залежить від збереження для наступних поколінь усього генетичного різноманіття планети, а також її окремих регіонів, забезпечення умов для еволюційного розвитку видів. Природно-заповідні території відіграють у розв'язанні цієї проблеми особливу роль, оскільки вони створюються насамперед на ділянках, що виділяються багатством флори і фауни, а також їх різноманіттям.

Слід зазначити, що використання даних Червоної та Зеленої книг України є базою для наповнення кадастру територій та об'єктів ПЗФ відповідно до Закону України "Про природно-заповідний фонд". Проаналізувавши друге та третє видання Червоної книги, робимо висновок, що кількість видів тварин у третьому порівняно з другим виданням збільшилася на 160 видів, а рослин – на 285 видів [20, 21]. Оскільки кадастр ПЗФ складено на основі даних другого видання Червоної книги, то основною необхідністю є внесення поправок відповідно до сучасних даних, які містяться у її третьому виданні.

У процесі удосконалення кадастрової діяльності у природно-заповідній галузі враховано, що основними критеріями вибору територій ПЗФ є: оптимальне місце мешкання чи місцезростання для одного або декількох видів, що знаходяться під загрозою зникнення; місця з максимальною різноманітністю фауни та флори; ділянки з максимальною ендемічністю; ділянки, на яких забезпечується тривале збереження об'єктів біорізноманіття. Необхідність збереження всіх видів тварин і рослин, тобто збереження генофонду, що виник у процесі багатомільйонної еволюції органічного світу, сьогодні не викликає сумніву. Адже інтенсивна господарська діяльність людини призводить до великого навантаження на природне середовище. Під впливом антропогенних факторів змінюються ландшафти, збіднюється рослинний і тваринний світ. У зв'язку з цим може виникнути питання: чи можна взагалі зберегти всю різноманітність живої природи в майбутньому? Відповідь на це може бути тільки одна: потрібно і можна зберегти, і головна роль у цьому належить насамперед подальшому розвитку заповідної справи, розширенню мережі природних заповідних об'єктів, узятих під спеціальну охорону держави. Так, у різного типу заповідних об'єктів не тільки зберігаються рідкісні, зникаючі або нечисленні види рослин і тварин. Тут зберігається природний генофонд рослин і тварин, що є скарбницею природи [17].

Розумна діяльність людини в галузі охорони довкілля відвернула загрозу зникнення багатьох представників фауни і флори. Коли чисельність будь-якого виду тварин зменшується до катастрофічних розмірів, вживають заходів, спрямованих на його захист і відтворення у природних умовах, а також виживання й розмноження в неволі з подальшою його реакліматизацією в місцях колишнього проживання. Так, спільними зусиллями ряду країн врятовано від загибелі як виду зубра європейського. На волі зубр перестав існувати, і його було відтворено в зоопарках. Тепер загальна чисельність цих тварин, розселених у різних заповідних територіях, перевищує дві тисячі особин. Зокрема, тільки у заказнику "Зубровиця" та прилеглих територіях їх нараховується 38 особин, тут зубри мешкають і розмножуються на волі [22, 24]. Наразі на Буковині створюють науково-виробничий комплекс з відтворення поголів'я зубра європейського у Буковинських Карпатах та Передкарпатті. Вже завершено спорудження вольєрного господарства на площі 60 гектарів.

Рослинність природно-заповідних територій є еталоном за низкою параметрів: структурою біогруп, флористичним складом продуктивності в конкретних екологічних умовах. Збереження територій з максимальним різноманіттям екологічних умов і різновидів флори та фауни значно підвищує їх екологічну роль. Адже кожен вид унікальний, має наукову цінність. Практично вже 130 років різноманітні види рослин успішно відтворюються і розмножуються в ботанічному саду Чернівецького національного університету [19]. Протягом останніх десятиріч його науковцями

були перенесені в культуру, а потім розповсюджені в місцях їх природного ареалу багато цінних рослин. Тут поглиблено вивчають біологію різних видів рідкісних, зникаючих, ендемічних, реліктових, корисних дикорослих рослин; розробляють ефективні способи їх розмноження, визначають для них оптимальний заповідний режим. Для цього, крім природних непорушених територій, використовують спеціально створені маточні ділянки, а також штучні угруповання рослин за участі цих видів, змодельовані за взірцем природних або скомпоновані за цільовим задумом учених.

Наступний важливий аспект, що удосконалює кадастрову діяльність у природно-заповідній галузі Чернівецької області, – формування принципів сталого розвитку регіону у процесі збереження рідкісних, типових і мальовничих ландшафтів. Це має особливе значення для спілкування людини з природою. В області постійно сприяють тому, щоби природні ресурси максимально задовольняли потреби людини для проживання і створювали необхідну комфортність. Тому найцінніші ділянки та природні ландшафти, як правило, слугують естетичним, культурним та еколого-виховним цілям [4]. Тепер, у зв'язку з наростаючою урбанізацією, поняття “краса природи” набуває не тільки духовної, естетичної, але й матеріальної цінності. Практичні завдання сьогодення мають на меті збереження відносно незайманих куточків природи на території конкретних регіонів та організацію їх відвідування. На Буковині ці питання вирішують, створюючи регіональні ландшафтні парки. Їх створюють для збереження природних комплексів, що мають особливу екологічну і естетичну цінність у зв'язку зі сприятливим поєднанням природних і культурних ландшафтів. Їх території використовуються в рекреаційних, еколого-освітніх і культурних цілях, насамперед, регіонально-ландшафтних парків “Чернівецький” та “Черемоський”.

Збереження “неживої природи” – геологічних і карстово-спелеологічних заповідних об'єктів – важливе питання заповідної справи, якому відводиться належне місце при веденні Державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду Чернівецької області. Серед об'єктів і територій природно-заповідного фонду області особливе місце займають геологічні та карстово-спелеологічні – “свідки” далеких геологічних подій, що відбулися багато мільйонів і навіть мільярдів років тому та відбуваються сьогодні. Ці заповідні об'єкти у разі руйнування не можна відновити, тому вони вимагають дуже уважного і обережного ставлення [11]. На території Буковини нараховується 52 геологічні, карстово-спелеологічні заповідні території та об'єкти. Серед них “Попелюшка” Новоселицького району – третя в світі серед гіпсових печер. У Путильському районі виділено декілька заповідних об'єктів з виходами на поверхні докембрійських кристалічних порід, а також відшарування гірських порід, що найвиразніше ілюструють геологічну будову земної кори та природні процеси, які відбувалися в ній протягом усієї історії її розвитку, а також ряд цікавих геологічних об'єктів – скеля “Кам'яна багачка”, камінь “Жаба” тощо.

Розвиток рекреаційної діяльності, створення сприятливих для здоров'я людини екологічних умов нерозривно пов'язані з розвитком природно-заповідної справи. Рекреаційні ресурси і курортні зони – невід'ємна складова національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, пам'яток природи, що є структурними елементами облікового номера Державного земельного кадастру та кадастру ПЗФ. Незаперечним є твердження про те, що природоохоронні території мають значну користь – безпосередню чи опосередковану – для місцевої та національної економіки, формують збалансоване ресурсозбереження, сприяють поліпшенню стану навколишнього середовища і здоров'я людини. Причому доведено, що, наприклад, вартість екологічних і рекреаційних функцій лісів, а також темпи росту значимості цих функцій значно вищі, ніж сировинних [4]. Це бачимо на прикладах функціонування оздоровчих закладів: рекреаційних ресурсів і курортних зон санаторіїв, будинків і баз відпочинку, пансіонатів і таборів, а також окремих природоохоронних, рекреаційних територій.

Рекреаційні ресурси дають змогу у стислі терміни відновити фізичні й духовні сили людини. Достатньо сказати, що тут сприятливі для відпочинку міждобові зміни температури, великий потенціал ультрафіолетових променів, є всі умови для розвитку літніх і зимових видів спорту. Тут відсутні лавини і селі, благодатна середня вологість повітря. У Буковинських Карпатах є ландшафтний заказник “Чорний Діл”, лісові заказники — “Лунківський”, “Петрівський”, великі запаси бальнеологічних ресурсів. Особливий інтерес становлять залізистосульфатноалюмінієві води

джерела “Лужки”, хлоридні води високої мінералізації типу “Моршин”, а також аналоги типу “Нафтуса”, “Єсентуки”, “Мацеста” та інші [19]. В області функціонує декілька сучасних туристичних комплексів і баз, серед них – туристичні центри “Мигово” і “Німчич” у Вижницькому районі, “Цецино”, “Горбово” – на околицях Чернівців.

Серед основних позитивних факторів природно-заповідних територій, які сприяють охороні здоров'я людини, можна назвати:

- забезпечення чистоти та повноводності водних ресурсів;
- організацію на території природозаповідного фонду та буферної зони оздоровчих установ, діяльність яких спрямована на фізичну реабілітацію населення;
- використання певних продуктів дикої природи, що застосовуються в місцевих дієтах і нетрадиційній медицині, збереження генетичного банку нових і відомих ліків;
- відпочинок серед незайманої природи, спостереження за об'єктами природи збагачують і прикрашають життя людини, знімають стреси, підвищують ефективність у роботі.

Державний земельний кадастр, Кадастр ПЗФ дають повну інформацію про важливі для людини рекреаційні території, що дає можливість інтегрувати природоохоронні проекти заповідних територій із проектами збалансованого розвитку місцевості та народного господарства, в результаті чого можна якісно вести сільськогосподарське виробництво та виробляти екологічно чисту продукцію.

Висновки. За останні роки значно збільшилася площа природно-заповідного фонду Чернівецької області, а заповідність Буковини досягла 12,5 % – цей показник вдвічі вищий від середньодержавного. Тому сьогодні виникла необхідність здійснити науковий та системний аналіз територій та об'єктів природно-заповідного фонду, що полягає у створенні та веденні державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду відповідно до Закону України “Про природно-заповідний фонд України”.

У зв'язку з набуттям чинності з 01.01. 2013 року Закону України “Про Державний земельний кадастр” виникає необхідність додаткових досліджень з метою наповнення структурних елементів облікових номерів Державного земельного кадастру об'єктивною інформацією та її кадастровою ідентифікацією з врахуванням положень, що природно-заповідний фонд Чернівецької області відіграє важливу та багатогранну роль при формуванні принципів сталого розвитку регіону. Моніторинг природно-заповідного фонду Чернівецької області дає можливість поліпшити управління довкіллям, а його результати широко використовувати, оскільки сучасне розуміння збереження природно-заповідного фонду охоплює охорону екосистем, еталонність для їх порівняння. Аналіз методів землекористування як ПЗФ, так і екологічної мережі, в результаті якого встановлюється оптимальні поєднання ключових, сполучних, буферних і відновлювальних територій в інтересах суспільства та довкілля, дає можливість прогнозувати розвиток заповідної мережі в регіоні. Важливе значення природно-заповідного фонду Чернівецької області полягає у створенні такої його мережі, яка б давала можливість зберегти всі цінні, унікальні та найтипівіші для Буковини ділянки природи з їх природною рослинністю та фауною. Це дасть змогу контролювати стан змін в екосистемах порівняно з іншими територіями, а також їх ступінь і спрямованість – основу для встановлення так званого екологічного порогу, за межами якого зміни в екосистемах стають незворотними.

Саме цими положеннями регламентуються мета та головні завдання створення та ведення державного кадастру ПЗФ, який є базовою структурою Державного земельного кадастру щодо оцінки складу та перспектив розвитку природно-заповідного фонду, стану територій та об'єктів, що входять до нього, організації їх охорони й ефективного використання, планування наукових досліджень, а також забезпечення державних органів, зацікавленість підприємств, установ та організацій відповідною інформацією, необхідною для вирішення питань соціально-економічного розвитку.

1. Андрієнко Т.Л. Заповідна справа в Україні. / Т.Л. Андрієнко, Н.Р. Малишева, С.В. Парчук та ін. – К.: Географіка, 2003. – 306 с. 2. Державний кадастр територій та об'єктів природно-заповідного фонду станом на 01.01.2006 р. – Міністерство охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України, Київ, 2006. – 312 с. 3. Дідух Я.П., Класифікація екосистем –

імператив національної екомережі (ECONET) України / Я.П. Дідух, Ю.Р. Шеляг-Сосонко // Укр. ботан. журн. – 2001. – Т. 58. 4. Гродзинський М.Д. Основи ландшафтної екології: (Підручник) / М.Д.Гродзинський – К.:Либідь, 1993. – 224 с. 5. Закон України “Про Державний земельний кадастр” від 07.07.2011 № 3613-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>. 6. Закон України “Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки”, м. Київ, 21 вересня 2000 р., № 1989-III. 7. Заповідники і національні природні парки України.(Довідникове видання) / К.: Вища школа. 1999. – 232 с. 8. Збірник законодавчих актів України про охорону навколишнього природного середовища. – В 11-ти т. – Чернівці: Зелена Буковина, 1996-2009. 9. Зелена книга України / Під ред. Я.П. Дідуха. – К.: Альтерпрес, 2009. – 448 с. 10. Концепція збереження біологічного різноманіття України / Затв. Постановою КМУ № 439 від 12.05.1997 р. – К., 1997. – 28 с. 11. Коротенко Н.Е. и др. Геологические памятники Украины. (Довідникове видання) / – К.: Наукова думка, 1985. – 156 с. 12. Масікевич Ю.Г. Правове регулювання заповідної справи в Україні. / Ю.Г. Масікевич, Я.І. Мовчан, П.М. Цицима.– Чернівці: Книги – XXI, 2007. – 816 с. 13. Наказ Мінприроди від 16 лютого 2005 р. № 67 “Про затвердження Інструкції про зміст та складання документації державного кадастру територій та об’єктів природно-заповідного фонду України” (зарєєстровано у Мін’юсті України 11 березня 2005 р. за № 298/10578) [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0298-05>. 14. Попович С.Ю. Каталог раритетного біорізноманіття заповідників і національних природних парків України / С.Ю. Попович, Т.Л. Андрієнко, В.А. Онищенко. та ін. – К.: Укрфітосоцентр, 2002. – 276 с. 15. Природно-заповідний фонд України загальнодержавного значення: довід. Видання. – К., 1999. – 240 с. 16. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 р. № 1051[Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-p>. 17. Солодкий В.Д. Основи заповідної справи: (Навч. посібник) / В.Д. Солодкий – Чернівці: Зелена Буковина, 2012. – 320 с. 18. Солодкий В.Д. Державний кадастр територій та об’єктів природно-заповідного фонду: навч. посібник / В.Д. Солодкий, Р.І. Беспалько, І.І. Казімір. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 256 с. 19. Фурдичко О.І. Заповідна справа в Україні / О.І. Фурдичко, В.К. Сівак, В.Д. Солодкий. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с. 20. Червона книга України. Тваринний світ. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 624 с. 21. Червона книга України. Рослинний світ. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 912 с. 22. Шутак Г.Д. Карпатська конвенція і розвиток заповідної справи на Буковині. = Carpathian Convention and the development of reserve activities in Bukovina: монографія / Г.Д. Шутак, В.Д. Солодкий, В.К. Сівак. – Чернівці, Зелена Буковина, 2009. – 128 с. 23. Solodkyu V.D. Shelterwood method of felling as an indispensable condition of preservation of native forest of Northern Bukovina / V.D. Solodkyu // The Question of Conversion of Coniferous Forests. Abstracts. International Conference 27 September – 02 Oktober 2003 Freiburg im Breisgau. Germany – 71 p. 24. Solodkyu V. The research of Bison bonasus L. Population in Chernivtsi State / V. Solodkyu, H. Shutak, A. Tanas // 80 lat restytucji zubra w Puszczy Bialowieskiej. VII Miedzynarodowa Konferencja. Bialoweiza, 28–29 wrzesnia 2009. Streszczenia referatow, 2009. – P. 52–53. 25. Furdychko O.I., Solodky V.D. Implementation of Carpathian Convention provisions in Bukovinian Carpathians / O.I. Furdychko., V.D Solodkyu // S4C Science for the Carpathians Newsflash, January, 2009. – P. 3.